

Silkeborgvej som den så ud i 1930-erne.

Gaden var fra starten byens hovedstrøg med et væld af småbutikker, der gav udkommet til hver sin familie.

På billedet ses til venstre Åbyhøj Lillebil, Silkeborgvej 33 (233), der i 1933 var ejet af H. C. Christiansen, senere i mange år af Chr. Thomsen, og til højre Jens Pedersens købmandsforretning i nr. 20 (220) med tilhørende BP tank. Pedersen købte forretningen i 1926 af grundlæggeren, købmand Rasmus Sørensen. Tankanlægget blev anlagt i 1935.

(Foto: Lokalthistorisk Samling, Århus)

ÅBY-ÅBYHØJ

LOKALHISTORISKE FORENING

KALENDER 1997

For at støtte de danske købstæder udstedte Erik af Pommern i 1422 en forordning, der gav dem eneret til at drive handel og håndværk. Kun enkelte erhvervsgrøner som smedehåndværket var undtaget. Efter århundreder ophævedes forordningen ved loven om næringsfrihed i 1857. For at lette overgangen for købstæderne dannedes omkring hver af dem et "løbælte" på cirka en mils bredde. Det forbød indtil 1920 forretninger i det pågældende landdistrikt. Undtaget var dog de såkaldte høker-virksomheder, der kun handlede med hjemlandets egne produkter.

Imidlertid gik udviklingen så hurtigt, at man i Århus allerede i 1903 ophævede denne klausul, og i Åby sogn så de første forretninger dagens lys kort efter. I de næste halvthundrede år blomstrede forretningslivet og nåede sin kulmination i årene lige efter Anden Verdenskrig. Da kunne man blot på Silkeborgvej mellem Åbyvej og Thorsvej finde omkring 40 detailforretninger. Senere er udviklingen unægtelig gået i den modsatte retning.

Glimt af forretningslivet i vort sogn er temaet for Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Forenings 1997-kalender, og vi er taknemmelige for, at adskillige private har hjulpet os med fotos.

År efter år viser mange virksomheder os stor velvilje ved at sælge kalenderen og derfor tak til: Schjødts Bageri, Møllers Pølsevogn, Frisør Jens, Slagter Fisker Aps., Unibank, Den Danske Bank, Arbejdernes Landsbank, Kvickly, Åby bibliotek og Deres Service Forretning. Hjertelig tak også til Bente Bach Schmidts Tømrer- og Snedkerfirma, Gissel Møbler, Importa og Aabyhøj Boligforening samt Åbyhøj Handelsstandsforening

Købmand Anders Gram
 etablerede sig i 1904 med en kolonialhandel i Gammel Åby.
 Det skete i en tidligere slagteribygning på Gjellerupvej (nu Åbyvej 110).
 Anders Gram, der tillige var mælkemand, drev sin butik til 1916.
 Forretningen eksisterer ikke mere, idet den blev nedlagt omkring 1980.
 Billedet stammer fra 1908.
 (Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv).

Januar 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

1. Nytår
 6. Hellig 3 Konger

Rutebilen Åby-Åbyhøj.

Da Åbyhøj voksede frem, steg behovet for transport til Århus også. I 1902 fik Åby Omnibusselskab sognerådet til at tegne sig for 200 kr. aktier. Selskabet bestod af forskellige privatpersoner fra Åbyhøj, og man startede med en 8 persons hestetrukken dagvogn. 1. juli 1909 startede møller Johan Strandgaard en konkurrerende rute. I begyndelsen af 1. Verdenskrig begyndte han kørsel med motorvogn, og den gamle dagvogn endte som hønsehus i Strandgaards have. 1916 var der stor utilfredshed med de to ruter, der kørte upålideligt og havde sammenfaldende afgangstider. En sammenslutning blev foreslået, men blev aldrig gennemført. Efterhånden blev Strandgaard dog dominerende på ruten, der i 1930-erne blev overtaget af Århus Sporveje.

(Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv)

Februar 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

Omkring 1908

startedes en butik på hjørnet af Tværvvej (nu Bjarkesvej) og Frodesvej. Den skiftede ejer få år senere, og den ny præsenterede sig således: "Ved nærværende tillader jeg mig at meddele at jeg har overtaget Hr. Købmand Valdemar Jessens Forretning, og anbefaler mig til et æret Publikums velvillige Erindring. Kun 1ste Klasses Varer føres til billigst mulige Priser mod Kontant.

Ordre afhentes og Varerne bringes overalt i Kvarteret.

Med Agtelse J. C. Rasmussen."

(Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv).

Marts 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

23. Palmesøndag
 27. Skærtorsdag
 28. Langfredag
 28. Dr. Ingrid
 30. Påskedag
 31. 2. Påskedag

Den første kiosk i Åbyhøj

blev rejst i midten af tyverne og var vist ikke stort andet end et skur. Den afløstes i 1928 af en nybygning, opført af Hans Møller, der drev vognmandsforretning med hesteroscher og havde sin bopæl foran den bygning, der tidligere rummede posthus og senest politistation. Kiosken stod indtil 1937, da torvet blev anlagt. På billedet ses den nyopførte kiosk i 1928. Foran står vognmand Møllers datter Edith, nu Dalentoft. (Foto i privateje).

April 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

16. Dr. Margrethe II
25. Bededag

Elses hus, som det så ud i 1931.

*I sin tid ejede ringer og handelsmand Niels Hansen et jordløst hus på Vinkelvej (nu Kærvej 5).
Hans kone, Else Marie (kaldet Tyk'Else), passede kirken og drev ved siden af høkerhandel og lidt krohold.*

Før 1903 var hun sognets eneste handlende og forsynede Åby med landets egne produkter.

Else døde i midten af tyverne, men huset eksisterer endnu, nænsomt restaureret.

(Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv).

Maj 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

8. Kristi himmelfart
18. Pinsedag
19. 2. Pinsedag
26. Kronprins Frederik

*Et udvalg af Åbyhøj-ungdom
foran købmand K. Salmonsens forretning engang mellem 1924, hvor ejendommen er opført,
og 1929, hvor købmand Peter Bentzon overtog forretningen.
Fra dengang man endnu kunne have automater stående på gaden.
Det er fru Salmonsens, der står i baggrunden.
(Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv)*

Juni 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

5. Grundlovsdag
7. Prins Joakim
11. Prins Henrik
15. Valdemarsdag
24. Skt. Hans dag

Sognets sidste gartneri.

På Arnegårdsvej etablerede Peter Jensen i 1944 gartneriet Rosenkilde og drev det til sin død i 1991.

Han koncentrerede sig især om grønne stue- og udplantningsplanter og havde et stort detailsalg af blomster.

Navnet Rosenkilde stammer fra pastor H. O. Hansen, der foreslog det som mellemnavn, da familiens førstefødte skulle døbes.

Det ville være et godt navn, hvis man ville have egen forretning, mente han.

(Foto i privateje).

Juli 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

*Helgesvej var ingen handelsgade, men de to bygninger, der flankerer vejen, hører til de ældste forretningsbygninger i Åbyhøj. Til venstre Jacob Nielsens kolonialforretning, Silkeborgvej 29 (229), der er opført 1902 af købmand I. S. Jensen, men udlejet til ovennævnte 1903 og købt i 1904. Slagterforretningen i nr. 31 (231) er bygget af slagtermester Sørensen, der i 1909 solgte til slagtermester Th. Fournais, der havde forretningen i 10 år, inden han videresolgte den til slagtermester Chr. Christensen.
(Foto: Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv)*

August 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Aabyhøj Fiskehus

*var et andet eksempel på de gamle forretninger på Silkeborgvej. Søren Kjeldsen og hans kone drev forretningen i 37 år fra 1918, som fiskeforretning, men også som grønthandel. Da forretningen lukkede i 1955, blev den overtaget af farvehandler Erik Brøgger. Farvebøtten lå der i 24 år til marts 1979, hvor Bidinger indrettede forretning. Nu driver firmaet Erik Lodahl ejendomsrådgivningsvirksomhed i ejendommen. På billedet ses fru Kjeldsen i døren til kælderbutikken.
(Foto i Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Arkiv)*

September 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

*Åby brødudsalg, Gjellerupvej 2, nu Åbyvej 102-104
 er et eksempel på en lille forretning, der var med til at sikre en families udkomme. Udsalget blev startet 22. april 1928
 af maskinsnedker Chr. Jensen og hans kone og lå her til foråret 1970. Fru Jensen stod for driften og nåede at holde
 25 års jubilæum i forretningen 1953, hvorefter den var forpagtet ud, til den lukkede.
 Det var en lille hyggelig forretning, der solgte brød, slik og is. Ejeren havde en bådebro i åen, hvor århusianere på udflugt
 lagde til for at købe forfriskninger i butikken. Billedet stammer fra en ombygning i 1936.
 (Foto i privateje)*

Oktober 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Silkeborgvej i 1930-erne.

På billedet ses alle forretningerne i Silkeborgvej 55 og 55A (nuv. 255 og 255A).

Fra venstre er det Peter Bentzons købmandsforretning, delikatesseforretningen, der engang var drevet af en fru Petersen på Tværvvej, men her overtaget af slagter Heinrich Nielsen. Derefter guldsmed Haldur Møll og til sidst en barber og frisør.

(Foto i privateje).

November 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Også dengang blev det jul.

I 1909 nåede andelsbevægelsen til Åbyhøj, og en brugsforening blev etableret på Silkeborgvej.

Den første butik blev nedrevet i 1937, men brugsens virksomhed fortsatte samme sted og i samme bygning som det nyoprettede apotek indtil 1967, hvor det nuværende Kvickly opførtes.

Billedet stammer fra 1956. Anlægsgartner Alfred Christensen er ved at lægge sidste hånd på årets juleudsmykning.

(Foto i privateje).

December 1997

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

25. Juledag
26. 2. Juledag

Lidt om Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Forening.

Vort medlemstal har forlængst passeret de 200, og fra vort arbejde i det seneste årstid kan vi nævne, at vi står bag et lille festskrift, udgivet i anledning af Aabyhøj kirkes 50 års jubilæum. I samarbejde med menighedsrådet har vi i forbindelse med højmessen medvirket ved en temadag om samme kirke og senere forestået en kirkegårdsvandring i Åbyhøj.

Vi har arrangeret byvandring i det ældste Åbyhøj, været på arkivbesøg i Malling og gæstet bymuseet i Århus. I slutningen af august samlede vor sensommerudflugt til Hærvejen, Øster Nykirke, Gudenå-kilderne, Rørbæk sø og kirken i Nr. Snede et halvt hundrede deltagere. Endelig er vi i dette efterår medarrangør af formiddagshøjskolen i sognegården, og vi har vist dias fra vort sogn for elever på Gammelgårdsskolen, for et hold fyrreårs jubilarer fra Åby skole og for beboerne på plejehjemmet på Thorsvej.

I forbindelse med Åby biblioteks 25 års jubilæum har arkivet stået for en retrospektiv udstilling, og i bibliotekets forhal ses fortsat forskellige småudstillinger.

Det årlige kontingent er fortsat kun 50,- kr., og pensionister kan endda nøjes med 25,-. Bestyrelsen, der gerne modtager indmeldelser, har for tiden denne sammensætning:

Formand: Niels Høyer, Kr. Koldsvej 68, tlf. 86 25 73 26
Kasserer: Louis Aabye, Holmstruphøjvej 161, tlf. 86 24 12 06
Sekretær: Holger E. Laursen, Tingvej 6, tlf. 86 15 73 13
Arkivleder: Niels Løgager Nielsen, Bragesvej 37, tlf. 86 15 36 88
Th. Fischer: Korsagervej 4, tlf. 86 25 60 69.

En af foreningens mest væsentlige opgaver er at støtte vort lokalhistoriske arkiv, der som hidtil har åbent **hver torsdag mellem klokken 16 og 18**. Uden for dette tidsrum er man velkommen til at henvende sig til arkivlederen eller et af bestyrelsens øvrige medlemmer.

Vi er fortsat meget interesserede i alle former for arkivalier (protokoller, skøder, fotos o.s.v.) fra virksomheder, foreninger og private gemmer. Lad arkivet kikke på de gamle papirer, før de eventuelt bliver kasserede!

Lidt om Åby-Åbyhøj Lokalhistoriske Forening.

Vort medlemstal har forlængst passeret de 200, og fra vort arbejde i det seneste årstid kan vi nævne, at vi står bag et lille festskrift, udgivet i anledning af Aabyhøj kirkes 50 års jubilæum. I samarbejde med menighedsrådet har vi i forbindelse med højmessen medvirket ved en temadag om samme kirke og senere forestået en kirkegårdsvandring i Åbyhøj.

Vi har arrangeret byvandring i det ældste Åbyhøj, været på arkivbesøg i Malling og gæstet bymuseet i Århus. I slutningen af august samlede vor sensommerudflugt til Hærvejen, Øster Nykirke, Gudena-kilderne, Rørbæk sø og kirken i Nr. Snede et halvt hundrede deltagere. Endelig er vi i dette efterår medarrangør af formiddagshøjskolen i sognegården, og vi har vist dias fra vort sogn for elever på Gammelgårdsskolen, for et hold fyrrårs jubilarer fra Åby skole og for beboerne på plejehjemmet på Thorsvej.

I forbindelse med Åby biblioteks 25 års jubilæum har arkivet stået for en retrospektiv udstilling, og i bibliotekets forhal ses fortsat forskellige småudstillinger.

Det årlige kontingent er fortsat kun 50,- kr., og pensionister kan endda nøjes med 25,-. Bestyrelsen, der gerne modtager indmeldelser, har for tiden denne sammensætning:

Formand: Niels Høyer, Kr. Koldsvej 68, tlf. 86 25 73 26
Kasserer: Louis Aabye, Holmstruphøjvej 161, tlf. 86 24 12 06
Sekretær: Holger E. Laursen, Tingvej 6, tlf. 86 15 73 13
Arkivleder: Niels Løgager Nielsen, Bragesvej 37, tlf. 86 15 36 88
Th. Fischer: Korsagervej 4, tlf. 86 25 60 69.

En af foreningens mest væsentlige opgaver er at støtte vort lokalhistoriske arkiv, der som hidtil har åbent **hver torsdag mellem klokken 16 og 18**. Uden for dette tidsrum er man velkommen til at henvende sig til arkivlederen eller et af bestyrelsens øvrige medlemmer.

Vi er fortsat meget interesserede i alle former for arkivalier (protokoller, skøder, fotos o.s.v.) fra virksomheder, foreninger og private gemmer. Lad arkivet kikke på de gamle papirer, før de eventuelt bliver kasserede!

På Silkeborgvej omkring Frodesvej

var der også tidligt forretninger. På billedet, der er fra ca. 1910, ses længst til venstre frøken Antoniette Antonsens hjemmebageri, der var etableret i 1907.

I 1923 blev ejendommen bygget fuldstændig om, og en ny, rød murstensbygning blev opført på hjørnet af Frodesvej og Silkeborgvej.

Omkring 1928 blev bageriet afhændet til bagemester Gudmund Strandgaard, medens frk. Antonsen fortsat ejede huset. Der var også en isenkræmmer Sørensen Møller i ejendommen. Omkring 1935 blev denne forretning købt af isenkræmmer Robert Bagge, der drev den som sådan til 1980.

Huset med gavlen er nr. 47 (247), der siden 1908 rummede Aabyhøj Skotøjsforretning ved Marthinus Andersen.

Forretningen lukkede september 1968, efter 60 år på samme sted.

(Foto: Lokalthistorisk Samling, Århus)